

SVOBODA MÉDIÍ V ČESKÉ A SLOVENSKÉ REPUBLICE

MICHAL HÁJEK

Faculty of Law, Masaryk University, Czech Republic

Abstract in original language

Příspěvek analyzuje vybrané aspekty státní regulace médií v České a Slovenské republice, relevantní judikaturu a stav svobody médií v těchto dvou zemích. Základem textu je žebříček států dle úrovně svobody médií vydávaný nevládní organizací Reportéři bez hranic, a to za posledních deset let. Práce se tak snaží poukázat na události v oblasti práva, které mohli umístění České a Slovenské republiky v daných letech ovlivnit.

Key words in original language

Svoboda médií; svoboda projevu; práva novinářů.

Abstract

This paper analyzes selected issues of medial regulation in Czech and Slovak Republic, relevant case-law and state of freedom of media in these two countries. The paper is based on chart of countries according freedom of media issued by Reporters without Frontiers (NGO) during the last decade. This text attempts to point out the important events in the field of law which might affect ranking of both countries in given years.

Key words

Freedom of Media; Freedom of Expression; Rights of Journalists.

1. SVOBODA NA INDEXU...

Obhajovat zde tvrzení, že svobodná média patří k demokracii zhruba stejně jako Pražský hrad k siluetě hlavního města, by bylo nošením sov do Atén. Stejně bychom pochodili i s tezí, že Česká a Slovenská republika učinily v posledních 20 letech pořádný krok kupředu směrem k demokratickému státnímu zřízení. Jenže jak se vlastně médiím v těchto dvou státech v srdci Evropy daří?

V lednu roku 2012 vydala organizace Reportéři bez hranic (Reporters Without Borders) každoroční žebříček států dle úrovně svobody médií sestavený na základě typizovaného dotazníku, na který odpovídali novináři z jednotlivých zemí (dále též pouze „žebříček“).¹ Mohlo by se tak na první pohled zdát, že takový žebříček bude spíše jen

¹ *Press Freedom Index 2011-2012* [online]. Reporters Without Borders [cit. 19. 10. 2012]. Dostupný z: <http://en.rsf.org/press-freedom-index-2011-2012,1043.html>.

vyjádřením subjektivních pocitů dotyčných novinářů, avšak na druhé straně otázky typu „Dochází ke státní cenzuře médií?“ či „Jsou novináři v zemi běžně cílem násilným útoků?“, nepřipouští až tak velkou míru subjektivizovaných odpovědí. Neberme proto tento dokument úplně na lehkou váhu.

Nutno podotknout, že státy, které se drží zhruba v první třetině žebříčku, patří k těm, kde jsou svobodná média víceméně standardem a vadou na kráse jim tak jsou pouze občasné excesy. Česká republika se zde umístila na vcelku hezkém 14. místě² a Slovensko na sdíleném (a taktéž chvályhodném) místě 25.³ Mohlo by se tak zdát, že prostor bývalého Československa je pro média dobrým místem k životu.

Jenže tato čísla nám neříkají naprosto nic bez náležitého kontextu, a tak je možná předčasné se bodře poplácávat po ramenou. Na rozdíl od Finska či Norska, které se již od roku 2002, kdy byl tento žebříček prvně sestaven, drží vytrvale na sdíleném prvním místě (či třeba Severní Korey a Eritrey, které tvoří jeho tradiční chvost), Česká i Slovenská republika zaznamenaly pozoruhodné vlnobíží, které oběma zeměmi zmítalo od místa prvního (Slovensko; 2004) až po místo 41. (Česká republika; 2002) či 44. (Slovensko; 2009). Otázkou však je, co takové výkyvy zapříčinilo?

Vlivů, které působí na finální pořadí jednotlivých států, je jistě celá řada. Politická situace, celková atmosféra společnosti, emancipace orgánů činných v trestním řízení nebo třeba i to, jakým způsobem si v daném roce na tomto poli vedly ostatní státy, jsou jen některými z nich. Je však poměrně evidentní, že některé „skoky“ České republiky a Slovenska lze vysvětlit také událostmi v oblasti práva.

2. SPOLEČNÝ START (DO ROKU 2003 VČETNĚ)

V roce 2003, kdy se poprvé v žebříčku objevují zároveň jak Česká republika, tak i Slovensko, byly obě země na velmi dobrém 12. místě. Obě země jsou tou dobou již pevně zakotveny v celé řadě mezinárodních struktur a jsou signatáři mnoha (nejen z pohledu mediálního práva) významných mezinárodních smluv. Patří mezi ně například Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod z roku 1950 (zejména její čl. 10), Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl z roku 1886, Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a televizních a rozhlasových organizací z roku 1961, Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví z roku 1994 (TRIPS) a Všeobecná dohoda o clech a obchodu z roku 1947 (GATT).

A jsou to především tyto mezinárodní smlouvy, které tvoří základní východisko mediálního práva v České republice i na Slovensku.

² Za Novým Zélandem a před Irskem.

³ Po boku Mali a Organizace východokaribských států.

Z dalších je zapotřebí alespoň zmínit Evropskou úmluvu o přeshraniční televizi z roku 1989, která blíže specifikuje čl. 10 Úmluvy ve vztahu k televiznímu vysílání a která dále zdůrazňuje význam svobody projevu a svobodného přístupu k informacím. Zakotvuje však i jejich omezení. Příkladem si uveďme čl. 7 odst. 1, který obsahuje restrikce stran pornografie, násilí a podněcování k nenávisti.

Velký vliv na formování médií (zejména v postkomunistických státech) pak měla i doporučení č. 1147 (1991) Parlamentního shromáždění Rady Evropy ze dne 22. 4. 1991, o parlamentní odpovědnosti za demokratickou reformu vysílání, a doporučení Výboru ministrů pro členské státy č. Rec(2000)23, o nezávislosti a funkcích regulačních orgánů pro oblast vysílání, a celá řada dalších dokumentů orgánů Rady Evropy.

Ústavněprávní zakotvení svobody projevu je v České republice a na Slovensku prakticky totožné, neboť v obou případech pramení z čl. 17 Listiny základních práv a svobod (č. 23/1991 Sb.):

„(1) Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny.

(2) Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu.

(3) Cenzura je nepřípustná.

(4) Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.

(5) Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Podmínky a provedení stanoví zákon.“⁴

V České republice v roce 2003 již existuje relativně nový zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů (dále jen „zákon o rozhlasovém a televizním vysílání“). Slovensko již o rok dříve přijalo zákon č. 308/2000 Z. z., o vysílání a retransmisii (dále jen „zákon o vysílání“). Jedná se o vcelku moderní předpisy, které však pokračují v tradici fungování mediálních rad⁵ vykonávajících kontrolní činnost.

⁴ Na Slovensku nalezneme shodné ustanovení v čl. 26 Ústavy Slovenské republiky.

⁵ V České republice Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, na Slovensku Rada pre vysielanie a retransmisiiu.

Na poli tiskového práva však ještě najdeme významnější rozdíly, neboť zatímco v ČR již platí zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), na Slovensku stále najdeme pouze úpravu dle zákona č. 81/1966 Sb., o periodickém tisku a o ostatních hromadných informačních prostředcích. Podstatný rozdíl mezi těmito dvěma předpisy tkví především v tom, že zatímco první citovaný obsahuje právo na odpověď a dodatečné sdělení,⁶ druhý operuje pouze s právem na opravu, které se však vztahuje pouze na korekci nepravdivého či zkreslujícího údaje (u práva na odpověď postačuje pouhá existence skutkového tvrzení), který se dotýká cti občana nebo dobrého jména organizace, vědecké nebo kulturní instituce, anebo který se týká činnosti státního orgánu.

Slovensko si přitom v době, kdy se po boku České republiky prvně objevilo v žebříčku Reportérů bez hranic (2003), již prošlo menší peripetií před Evropským soudem pro lidská práva (dále jen „ESLP“) v případě Feldek proti Slovensku⁷, kde v roce 1992 Lubomír Feldek poukázal na „fašistickou minulost“ ministra kultury Dušana Slobodníka. Pravděpodobně tehdy netušil, že se nad celou věcí uzavře voda až o devět let později. Insultovaný ministr totiž neváhal uchýlit se k žalobě na ochranu osobnosti a následný spor ve všech instancích vyhrál. Definitivní tečku tak za případem udělal až ESLP v roce 2001, když v citovaném rozsudku konstatoval porušení čl. 10 Úmluvy. K omezení stěžovatelovy svobody projevu dle něj sice došlo na základě zákona, byl jím sledován legitimní cíl, avšak nebylo nezbytné v demokratické společnosti, neb Feldkova kritika porevolučního ministra měla dle ESLP přispět k veřejné debatě.⁸

Mezinárodní tiskový institut (International Press Institute; dále jen „IPI“) přesto v roce 2003 hodnotil situaci médií na Slovensku lépe, když konstatoval, že přestože média na Slovensku jsou stále zranitelná vůči politickým tlakům (explicitně poukazuje například na protiprávní odposlouchávání redakce deníku SME), obecně jsou stále svobodnější než v sousední České republice.⁹ Dodává k tomu, že v České republice

⁶ Právo na odpověď dle citovaného zákona spočívá v možnosti osoby požadovat po vydavateli uveřejnění odpovědi, pokud tento dříve uveřejnil sdělení obsahující skutkové tvrzení, které se dotýká cti, důstojnosti nebo soukromí určité fyzické osoby, anebo jména nebo dobré pověsti určité právnické osoby. Podstatou práva na dodatečné sdělení je právo požadovat na vydavateli uveřejnění informace o konečném výsledku trestního řízení, o kterém tento dříve informoval.

⁷ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 12. 7. 2001, *Feldek proti Slovensku*, stížnost č. 29032/95, Reports 2001-VII.

⁸ Ačkoli v daném případě se nejedná o klasické porušení svobody, uvádíme zde tento případ proto, že úzce souvisí s kauzou, kterou ESLP řešil ve svém rozsudku ze dne 20. 7. 2004, *Hrico proti Slovensku*, stížnost č. 49418/99.

⁹ *World Press Freedom Review, 2003, Slovakia* [online]. International Press Institute [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: <http://service.cms.apa.at/>

jsou média a novináři stále pod tlakem útoků podnikatelů, vládních představitelů a dokonce i bláznů (zde odkazuje na případ postřeleného redaktora rádiové stanice v Ústí nad Labem duševně nemocnou ženou).¹⁰

IPI poukazuje například na kauzu kolem ředitele TV Nova Vladimíra Železného, který byl zbaven senátorské imunity a vydán k trestnímu stíhání, či nové složení Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, kde se vládním politickým stranám podařilo dosadit své kandidáty. Bez povšimnutí IPI neponechal ani to, že v roce 2003 byl za přípravu vraždy novinářky Sabiny Slonkové odsouzen Karel Srba.¹¹

3. MÉDIA JAKO ZBOŽÍ A SLUŽBA (2004)

V roce 2004 se Slovensko hrálo na 1. místě žebříčku. Česká republika byla 19. Dne 1. 5. 2004 přitom došlo v České republice i na Slovensku k velké změně v podobě vstupu do Evropské unie (resp. tehdejších Evropských společenství). Z pohledu mediální práva to s sebou přineslo v první řadě zajímavou změnu paradigmatu v právním pohledu na média jako taková. Média se díky judikatuře Soudního dvora EU (resp. dřívějšího Evropského soudního dvora) totiž definitivně stala také zbožím a službou. Jsou tedy předmětem volného pohybu v rámci Evropské unie.¹²

Do hry však nevstoupila pouze zmíněná judikatura, nýbrž i celá řada předpisů unijního práva. V obecné rovině zmiňme například čl. 167 Smlouvy o fungování Evropské unie či televizní protokol k Amsterodamské smlouvě. Konkrétnější úpravu pak poskytují především směrnice jako třeba směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/13/EU ze dne 10. 3. 2010 o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících poskytování audiovizuálních mediálních služeb (směrnice o audiovizuálních mediálních službách) nebo směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. 5. 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

Nicméně unijní právo zahrnuje kromě určitých garancí svobody médií i celou řadu jejich omezení. Typicky přitom jde o oblast reklamy, potažmo ochrany spotřebitele. Český zákonodárce tak z toho důvodu

cms/ipi/freedom_detail.html?country=/KW0001/KW0003/KW0080/&year=2003.

¹⁰ *World Press Freedom Review, 2003, Czech Republic* [online]. International Press Institute [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: http://service.cms.apa.at/cms/ipi/freedom_detail.html?country=/KW0001/KW0003/KW0056/&year=2003.

¹¹ Ibid.

¹² Srov. rozsudek Soudního dvora ze dne 30. dubna 1974, Sacchi, 155-73, Recueil, I-409.

ještě 4. 5. 2004 narychlo (a s minimální legisvakancí) přijal novelu zákona o rozhlasovém a televizním vysílání č. 341/2004 Sb., která podrobněji upravuje vysílání skryté reklamy a teleshoppingu (tato oblast mu totiž při velké novele č. 138/2002 Sb. zákona č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy, která měla danou úpravu uvést do souladu s unijním právem, unikla).¹³ Slovensko bylo v tomto ohledu o něco svědomitější, neboť požadovanou úpravu přijalo již prostřednictvím zákona č. 147/2001 Z. z., o reklame a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Celkově lze však shrnout, že Česká republika i Slovensko patří v rámci Evropské unie k relativně „poslušným“ státům, neboť nemuseli v této souvislosti čelit zatím žádné žalobě Komise či poškozeného jednotlivce u Soudního dvora EU.

Z pohledu Reportérů bez hranic však situace není zdaleka tak růžová, jak se na první pohled zdá. Na Slovensku totiž sílí tlak politiků vůči médiím (odkazují především na vliv Vladimíra Mečiara na státní televizi STV, jejíž dluhy v té době musel sanovat stát; bez povšimnutí nezůstal ani Mečiarův útok na reportéra TV Prima).¹⁴

A Slovensko navíc prohrálo další případ před ESLP stran svobody projevu.¹⁵

Andrej Hrico, někdejší vydavatel a šéfredaktor týdeníku Domino efekt, poměrně ostře kritizoval vývoj výše uvedeného případu Lubomíra Feldka. Rozhodnutí slovenského Nejvyššího soudu označil za „právní frašku“ a upozornil na skutečnost, že jeden ze soudců Nejvyššího soudu, který se na jeho tvorbě účastnil (v rozhodnutí ESLP vystupující pod tajemnou zkratkou Š.), vyjádřil svůj záměr angažovat se v činnosti Kresťanskodemokratického hnutie, které má dle Hrica na fašistickou minulost Slovenska „specifický pohled“. Soudce Š. si však takovou kritiku nenechal líbit a bránil se žalobou na ochranu osobnosti. Andrej Hrico ve sporu prohrál, neboť jeho projev měl dle slovenských soudů za cíl soudce Š. urazit, ponížit a zdiskreditovat, a byl odsouzen k náhradě imateriální újmy ve výši 50 000 SKK.

¹³ Ještě předtím prokázala Česká republika pokrokového ducha prostřednictvím novelizačních ustanovení zákona o vysílání, která významně omezují reklamu na tabák a tabákové výrobky, a zákona č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů, regulující mj. reklamu na pohřební služby.

¹⁴ *World Press Freedom Review, 2004, Slovakia* [online]. International Press Institute [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: http://service.cms.apa.at/cms/ipi/freedom_detail.html?country=/KW0001/KW0003/KW0080/&year=2004.

¹⁵ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 20. 7. 2004, *Hrico proti Slovensku*, stížnost č. 49418/99.

ESLP se ovšem s tímto závěrem neztotožnil. Ačkoli sice uznal, že novinář psal poměrně ostrým perem, uvedl, že novináři mají právo ve svých textech přehánět, přičemž míra přijatelné kritiky je mnohem větší u osob, které dobrovolně vstupují do veřejného života jako například soudci. Hricův projev byl navíc příspěvkem k veřejné debatě. ESLP tak v daném případě shledal porušení čl. 10 Úmluvy.

Ve vztahu k České republice zpráva Reportérů bez hranic za rok 2004 kritizuje především nerozvinutou investigativní žurnalistiku, což je způsobeno nedostatkem zdrojů. Upozorňuje také na případ napadení tehdejšího šéfredaktora týdeníku Respekt Tomáše Němečka, ke kterému s velkou pravděpodobností došlo coby odplata za jeho kritické články vůči některým politikům a podnikatelům.¹⁶

4. NA ZÁPADNÍ FRONTĚ KLID (2005)

V roce 2005 Česká i Slovenská republika v žebříčku spokojeně dřímají na 9. a 8. místě. Obě země ve svém lůně dle Reportérů bez hranic chovají jedny z nejsvobodnějších médií na světě.¹⁷ Téhož roku Ústavní soud ČR vydal zásadní rozhodnutí, kterým potvrzuje právo novináře nezveřejnit svůj zdroj informací, a to dokonce ani orgánům činným v trestním řízení. K tomu mimo jiné konstatoval, že

„[v] mnoha případech je anonymita zdroje předběžnou podmínkou, na základě níž je informace poskytována od zdroje k novináři; to může být motivováno např. strachem z prozrazení, který by mohl nepříznivě ovlivnit fyzickou bezpečnost nebo jistotu pracovního místa informátora. [...] Novináři tvrdí, že bez prostředků k ochraně jejich důvěrných zdrojů by byla značně omezena jejich schopnost klást překážky např. korupci státních úředníků, popř. vykonávat investigativní žurnalistiku vůbec.“¹⁸

Střet práva na informace se „zájmy více či méně mocných jednotlivců či institucí“ je pak dle Ústavního soudu ČR nutno posuzovat testem proporcionality.

¹⁶ *World Press Freedom Review, 2004, Czech Republic* [online]. International Press Institute [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: http://service.cms.apa.at/cms/ipi/freedom_detail.html?country=/KW0001/KW0003/KW0056/&year=2004.

¹⁷ *World Press Freedom Review, 2005, Slovakia* [online]. International Press Institute [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: http://service.cms.apa.at/cms/ipi/freedom_detail.html?country=/KW0001/KW0003/KW0080/&year=2005. a *World Press Freedom Review, 2005, Czech Republic* [online]. International Press Institute [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: http://service.cms.apa.at/cms/ipi/freedom_detail.html?country=/KW0001/KW0003/KW0056/&year=2005.

¹⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 27. 9. 2005, sp. zn. I. ÚS 394/04, č. 471/2005 Sb. ÚS.

Nicméně ani přes tuto (pro média pozitivní) zprávu nejsou média v České republice a na Slovensku zcela spokojena. Trnem v oku jim dlouhodobě jsou ustanovení trestních předpisů, které upravují skutkovou podstatu trestného činu pomluvy.

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon v § 206 odst. 1 totiž stanovil, že

„[k]do o jiném sdělí nepravdivý údaj, který je způsobilý značnou měrou ohrozit jeho vážnost u spoluobčanů, zejména poškodit jej v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.“

Trest odnětí svobody až na dvě léta nebo zákaz činnosti pak hrozil tomu, kdo se uvedeného jednání dopustil

„tiskem, filmem, rozhlasem, televizí nebo jiným obdobně účinným způsobem“ (odst. 2).

Změnu v tomto směru na Slovensku nepřinesl ani nový zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon¹⁹, který v § 373 umožňuje udělit sankci za trestný čin „ohováranie“ dokonce ještě přísnější (v případě kvalifikované skutkové podstaty dle odst. 3 až 7 let odnětí svobody).

Nový český trestní zákoník (zákon č. 40/2009 Sb.) pak v § 184 zachovává znění totožné tomu, které již známe z výše citovaného § 206 trestního zákona.

5. ŠTRASBURK A KUBICE (2006)

Klid na štrasburské frontě však netrval dlouho. V roce 2006 totiž ESLP vydal rozhodnutí, ve kterých konstatoval porušení čl. 10 Úmluvy ze strany Slovenska, a to v případě Klein proti Slovensku²⁰ a Radio Twist, a. s. proti Slovensku²¹.

V roce 1997 se ve slovenské filmové distribuci objevil snímek Miloše Formana Lid versus Larry Flint (The People v. Larry Flint), jenž byl propagován mimo jiné prostřednictvím provokativních plakátů zobrazujících Woodyho Harrelsona (představitele Larryho Flinta) s vlajkou USA kolem pasu ukřižovaného v ženském klíně. A byl to právě především onen plakát, který pobouřil slovenské křesťanské církve (v čele s arcibiskupem té katolické – Jánem Sokolem), které požadovaly jeho stažení.

¹⁹ Účinný od 1. 1. 2006.

²⁰ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 31. 10. 2006, *Klein proti Slovensku*, stížnost č. 72208/01.

²¹ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 19. 12. 2006, *Radio Twist, a. s. proti Slovensku*, stížnost č. 62202/00, ECHR 2006-XV.

Novinář Martin Klein za tento postoj arcibiskupa ostře zkritizoval (v jednom z článků vykreslil církevního hodnostáře v incestním poměru s matkou; nařkl Sokola ze spolupráce s komunistickou tajnou bezpečností a vyzval členy katolické církve, aby ji opustili, považují-li se za slušné lidi). Klein byl odsouzen za trestný čin hanobení národa, rasy a přesvědčení (dle § 198 trestního zákona) k peněžitému trestu 15 000 SKK s náhradním trestem odnětí svobody v délce jednoho měsíce.

ESLP se jej však zastal, když konstatoval, že Klein nijak nezasáhl do svobody náboženského vyznání druhých. Skutečnost, že se někteří členové katolické církve mohli cítit uraženi, na tom nic nemění. Naopak zásah do jeho svobody projevu evidentně nebyl nezbytný v demokratické společnosti.

V roce 1996 pak slovenská rozhlasová stanice Twist uveřejnila komentovaný záznam telefonního rozhovoru mezi tajemníkem ministerstva spravedlnosti a místopředsedou vlády, který získala od anonymního zdroje, týkající se mocenských šarvátek při privatizaci společnosti Slovenská poisťovňa, a.s. Tajemník ministerstva následně u obecných soudů uspěl s žalobou na ochranu osobnosti, přičemž soud rozhlasové stanici uložil povinnost omluvit se a kompenzace imateriální újmy.

ESLP však opět poukázal na to, že osoby veřejně činné musí snést vyšší míru kritiky nežli ostatní. Argument, že telefonát měl soukromý charakter, tak před ESLP neobstál. Privatizace významné zdravotní pojišťovny notabene byla významným objektem veřejného zájmu (zvláště v období politické a ekonomické transformace země). ESLP si dále povšiml, že slovenské soudy věnovaly velkou pozornost skutečnosti, že zmiňovaný záznam byl pořízen protiprávně. Jakoby to samo bylo zásahem do osobní integrity zúčastněných a zároveň dostatečný důvod k omezení svobody projevu rozhlasové stanice. Stanice tak byla ve výsledku sankcionována převážně za samo držení tohoto záznamu. Ani s těmito argumenty se ESLP neztotožnil a konstatoval porušení čl. 10 Úmluvy, neboť omezení svobody projevu v tomto případě nesledovalo legitimní cíl a nebylo nezbytné v demokratické společnosti.

Nutno však podotknout, že oba výše uvedené případy mají své kořeny v druhé polovině 90. let, takže o svobodě projevu médií v roce 2006 již příliš nevypovídají.

To Česká republika tou dobou řešila poněkud aktuálnější problém: politickým i mediálním světem totiž otřásl uveřejnění tzv. Kubiceho zprávy, a to těsně před parlamentními volbami. V souvislosti s ní bylo přitom odposloucháváno zhruba 20 politiků a novinářů.²² Následně

²² KMENTA, Jaroslav. Kubiceho zpráva: výbušná směs pravdy a drbů. *iDNES.cz* [online]. MAFRA, 2006 [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/kubiceho-zprava-vybusna-smes-pravdy-a-drbu-f22-domaci.aspx?c=A060611_210623_domaci_ad.

bylo nařízeno dalších 46 odposlechů. Dozvuky celé aféry lze sledovat i v současné době, o čemž svědčí například nedávné odmítavé usnesení Ústavního soudu ČR stran ústavní stížnosti poslance Jana Vidíma, kterou se bránil proti odposlouchávání své osoby.²³

Za rok 2006 přitom Slovensko obsadilo v žebříčku 8. a Česká republika 5. místo.

6. OKURKOVÁ SEZÓNA (2007)

Rok 2007 lze z pohledu vývoje svobody médií v obou zemích nazvat (po „novinářsku“) „okurkovou sezónou“. Ačkoli je třeba zmínit alespoň rodící se otevřený konflikt médií a slovenského premiéra Roberta Fica, kterého si tou začaly všimnout i nevládní organizace,²⁴ a jehož konec je v nedohlednu. Česká republika v tomto roce zaujala 14. pozici, zatímco Slovensko dosáhlo dokonce na bronzovou medaili.

7. JAK OPRAVIT MÉDIA (2008)

V roce 2008, kdy se Česká republika propadla na 16. a Slovensko na 7. místo, se konflikt mezi slovenským premiérem a médii rozhořel naplno. Slovenský parlament totiž přijal nový tiskový zákon,²⁵ který nejednoho slovenského novináře jistě nadzvedl ze židle. Velké celostátní deníky proti němu dokonce protestovaly tím, že ve stejný den jejich titulní strany obsahovaly prohlášení s názvem „Sedem hriechov tlačového zákona“, kde jej tvrdě kritizovaly.²⁶

Nový slovenský tiskový zákon přinesl podobnou úpravu stran práva na odpověď a práva na dodatečné sdělení, jakou již znaly český tiskový zákon a zákon o vysílání.²⁷ Slovenská úprava je však k osobám, o kterých tisk zveřejnil citlivé údaje, o něco vstřícnější. Tato vstřícnost se projevuje především v tom, že tiskový zákon neobsahuje tolik omezujících podmínek, za kterých vydavatel tiskovin

²³ Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. II. ÚS 770/06.

²⁴ Prime minister accuses media of "harassing" minister and "political involvement" [online]. IFEX The global network for free expression [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: http://www.ifex.org/slovakia/2007/08/15/prime_minister_accuses_media_of/.

²⁵ Zákon č. 167/2008 Z. z., o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (tlačový zákon).

²⁶ Slovenský tisk ve čtvrtek protestoval. Bulvár i seriózní noviny. *Aktuálně.cz* [online]. Vydáno 27. 3. 2008 [cit. 25. 3. 2012]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/fotogalerie/2008/03/27/slovensky-tisk-ve-ctvrtek-protestoval-bulvar-i-seriozni-noviny/foto/190971/?cid=600773>.

²⁷ § 8 a § 9 tlačového zákona.

není povinen odpověď či dodatečné sdělení uveřejnit.²⁸ Těmito podmínkami jsou dle slovenského práva jen souhlas dotčené osoby s uveřejněním původního sdělení, nesplnění zákonem daných formálních náležitostí žádosti o uveřejnění odpovědi či dodatečného sdělení, nebo pokud již vydavatel odpověď či dodatečné sdělení uveřejnil na žádost žadatelovy osoby blízké (případně pokud v případě dodatečného sdělení jednal již z vlastní iniciativy).²⁹

Vedle těchto institutů rozeznává tento zákon i právo na opravu.³⁰ To spočívá v povinnosti vydavatele uveřejnit opravu skutkových tvrzení, podle kterých je dotčnou osobu možné přesně určit (odpadá tak nutnost, aby se tyto údaje dotýkaly cti, důstojnosti nebo soukromí fyzické osoby jako u práva na odpověď). Kromě splnění výše uvedených podmínek, za kterých vydavatel nemusí odpověď či dodatečné sdělení zveřejnit, tato povinnost u práva na opravu (vzhledem k jeho povaze) zaniká, i pokud vydavatel může dokázat pravdivost svého tvrzení.³¹

Poměrně raritní je, že tiskový zákon zde přímo upravuje i konkrétní výši peněžité náhrady, pokud vydavatel odmítne uveřejnit opravu, odpověď či dodatečné sdělení nebo pokud nedodrží některou z podmínek jejich uveřejnění. Této náhrady se však žadatel o jejich uveřejnění musí (neplní-li vydavatel dobrovolně) domáhat u soudu.

Za legitimní je tak ve výsledku možné považovat obavu novinářů, kterou v otevřeném dopise prezidentu Slovenské republiky Ivanu Gašparovičovi adresoval předseda IPI Piotr Niemczycki:

„Věříme, že přijetí daného zákona umožní politikům zasahovat do redakční činnosti médií. Jeho případné zneužívání v sobě nese také riziko autocenzury médií, která následně bude na škodu veřejnému zájmu Slovenska.“³²

²⁸ Dle českého práva těmito důvody jsou, pokud by uveřejněním odpovědi či dodatečného sdělení byl spáchán trestný čin nebo správní delikt, pokud by jejich uveřejnění bylo v rozporu s dobrými mravy nebo pokud napadené sdělení, popřípadě jeho napadená část, byly citací sdělení třetí osoby určeného pro veřejnost nebo jeho pravdivou interpretací a jako takové bylo označeno nebo prezentováno (§ 15 tiskového zákona a § 40 zákona o vysílání).

²⁹ § 8 odst. 6 a § 9 odst. 6 tlačového zákona.

³⁰ § 7 tlačového zákona.

³¹ § 7 odst. 6 písm. c) tlačového zákona.

³² Controversial Press Act passes third reading; IPI asks president not to sign it into law [online]. IFEX The global network for free expression [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: http://www.ifex.org/slovakia/2008/04/16/controversial_press_act_passes/.

A zatímco míru využívání práva na odpověď, dodatečné sdělení či práva na opravu je možné zhodnotit jako poměrně malou, to, jak moc média sama sebe začala omezovat, se pravděpodobně nedovíme nikdy.

8. HLÍDACÍ PES S NÁHUBKEM (2009)

V roce 2009 zaznamenaly v žebříčku obě země poměrně dramatický propad, když se Česká republika umístila na 24. pozici, zatímco Slovensko skončilo dokonce 44.

Toho roku byl v České republice přijat tzv. „náhubkového“ zákona³³, dle kterého je možné zveřejnění některých informací o probíhajícím trestním řízení podřadit pod skutkovou podstatu trestného činu neoprávněného nakládání s osobními údaji. Ta má zajišťovat dodržování omezení zveřejňování informací stanovených trestním řádem či zákonem o soudnictví ve věcech mládeže. Tohoto trestného činu se dopustí ten, kdo

*„byť i z nedbalosti, neoprávněně zveřejní, sdělí, zpřístupní, jinak zpracovává nebo si присvojí osobní údaje, které byly o jiném shromážděné v souvislosti s výkonem veřejné moci, a způsobí tím vážnou újmu na právech nebo oprávněných zájmech osoby, již se osobní údaje týkají“.*³⁴

Nicméně tato skutková podstata není příliš orgány činnými v trestním řízení využívána. Z dostupné oficiální statistiky Policie České republiky je zřejmé, že se policie v roce 2011 zabývala pětadvaceti případy tohoto trestného činu, přičemž objasněno bylo pouze šest z nich.³⁵ Z mediálních zpráv lze přitom dovodit, že se obvykle jednalo o jednání úředních osob.³⁶

Ačkoli se tak nenaplnily apokalyptické vize mnoha českých novinářů o jejich policejním pronásledování (a to zejména v souvislosti

³³ Zákon č. 52/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

³⁴ § 180 trestního zákoníku, dříve § 178 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

³⁵ Statistický výkaz č. 1 – kriminalita za období 1. 1. 2011 do 31. 12. 2011. *policie.cz* [online]. Policie ČR [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/soubor/statistiky-prehled-celkem-xls-825942.aspx>.

³⁶ Policisté údajně vydírali člověka a hrozili mu fyzickou likvidací. *České noviny – zpravodajský server ČTK* [online]. ČTK [cit. 30. 10. 2012] Dostupné z: http://www.ceskenoviny.cz/domov/krimi/zpravy/policiste-udajne-vydiral-clouveka-a-hrozili-mu-fyzickou-likvidaci/749125&id_seznam =.

s trestními případy politiků),³⁷ nelze existenci této úpravy brát na lehkou váhu. Stále zde totiž je riziko autocenzury, jejíž skutečný rozsah není možné nikterak ověřit.

A právě především díky „náhubkovému“ zákonu zaznamenala Česká republika v žebříčku za rok 2009 tak citelný propad z 16. na 24. místo, což samozřejmě čeští žurnalisté neponechali bez komentáře. Například v článku internetové mutace Hospodářských novin IHNED.cz jsme se mohli dočíst následující:

„Evropa i nadále drží vedoucí pozice na žebříčku svobody tisku ve světě, ale její postavení není neotřesitelné. Má totiž i své černé ovce, které v žebříčku dlouhodobě klesají. Předstihly je už i některé mladé africké demokracie jako je Mali, Jižní Afrika a Ghana.“³⁸

Tento povzdech lze však samozřejmě vztáhnout nejen na Českou republiku, nýbrž i na Slovensko a další evropské státy.

9. OKURKOVÁ SEZÓNA PODRUHÉ (2010)

Samozřejmě nelze tvrdit, že by se v roce 2010 nic zajímavého nestalo, avšak z pohledu událostí, které by mohly mít vliv na úroveň svobody médií v České republice a na Slovensku, byl tento rok poměrně chudý.

Za zmínku stojí snad jen skutečnost, že předseda slovenského Najvyššieho súdu Štefan Harabin uspěl ve sporu na ochranu osobnosti, když Najvyšší súd zamítl dovolání deníku SME, který o Harabinovi napsal, že ještě v roce 1985 měl coby trestní soudce odsoudit katolického kněze za projev víry (a ne za soudem deklarovaný podvod, který měl být pouze zástěrkou).³⁹ Ačkoli jsou spory o ochranu osobnosti mezi médii a jednotlivci vždy poměrně tenkým ledem (především kvůli střetu dvou základních práv – tedy práva na ochranu soukromého a rodinného života a svobody projevu), je každý takový prohraný soud určitým omezením mediální svobody. Navíc rozhodnutí Najvyššieho súdu v očích novinářů jistě nepozdvihlo jeho důvěryhodnost. A to zvláště v případě, kdy žalobce zároveň stál a stojí v jeho čele.

³⁷ ZÁVOZDA, P. Náhubkový zákon: Co už nemáte vědět o politicích. *Aktuálně.cz* [online]. Centrum holdings [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/soudy-a-pravo/clanek.phtml?id=633367>.

³⁸ UMANCOVÁ, B. Žebříček svobody tisku ve světě: ČR se propadla kvůli náhubkovému zákonu [online]. *Economia, a.s.* [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: <http://zpravy.ihned.cz/c1-38720710-zebricek-svobody-tisku-ve-svete-cr-se-propadla-kvuli-nahubkovemu-zakonu>.

³⁹ Štefan Harabin definitívne uspel v spore s vydavateľom denníka Sme [online]. *rannespravy.sk* [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: <http://www.rannespravy.sk/clanok/stefan-harabin-definitivne-uspel-v-spore-s-vydavatelom-dennika-sme.html>.

Malé ohlédnutí za rokem 2010 tak můžeme uzavřít, že Česká republika se v žebříčku umístila na 23. místě a nezaznamenala tak oproti předchozímu roku výraznější změnu, zatímco Slovensko se (zřejmě vlivem jakéhosi vystřízlivění z počáteční hysterie po přijetí tlačového zákona a paradoxně navzdory zmíněnému rozhodnutí Najvyššieho súdu) posunulo vzhůru na 35. pozici.

10. SIGNÁLY DO BUDOUCNA (2011-2012)

Soudě podle umístění v žebříčku za roky 2011 a 2012 by bylo možno usuzovat, že se v prostoru bývalého Československa blýská na lepší časy, neboť Česká republika „skočila“ na 14. příčku a Slovensko se umístilo na 25. místě.

Přehnaný optimismus však není zcela namístě, neboť přinejmenším ne všichni jej sdílejí a existují dokonce i hlasy volající na tomto poli po větší aktivitě institucí Evropské unie (zejména aktivnější roli Komise).⁴⁰ Co zajímavého se však v těchto letech událo?

10.1 NAD TATROU SE BLÝSKÁ NA LEPŠÍ ČASY (2011)

Pokud bychom hodnotili množství zajímavých událostí v právu za rok 2011, tak jednoznačný prim v tomto ohledu patří Slovensku.

V první řadě je třeba uvést zatím poslední z řady rozsudků ESLP, kterým štrasburský soud konstatoval porušení čl. 10 Úmluvy, a to ve věci *Ringier Axel Springer Slovakia, a. s. proti Slovensku*⁴¹. Stěžovatelka, vydavatelská společnost bulvárního plátku, prohrála coby žalovaná v řízení o ochranu osobnosti před slovenskými soudy poté, co informovala o incidentu předsedy Slovenské národní strany Jána Sloty močícího na veřejnosti z terasy za spolupráce tehdejšího náměstka slovenského policejního prezidenta. ESLP však konstatoval, že slovenské soudy se příliš soustředily na otázku pravdivosti zveřejněných informací, přičemž zcela opominuly zkoumat možný veřejný zájem na jejich zveřejnění, případně to, zda novináři dostáli svým povinnostem (tj. zda jednali v dobré víře a zda získané informace náležitě ověřili).

Zatímco toto rozhodnutí ESLP vyznívá vůči Slovensku poměrně kriticky, z pohledu svobody médií je v roce 2011 zapotřebí vyzdvihnout také jedno velké pozitivum, kterým je novela tlačového zákona č. 221/2011 Z. z. účinná od 1. 9. 2011. Tato novela totiž odstraňuje celou řadu tvrdostí dosavadní úpravy. Z těch nejdůležitějších zmiňme především omezení práva na odpověď u

⁴⁰ Mediální experti: V EU upadá svoboda médií, Komise, udelej s tím něco [online]. EU-Media, s. r. o. [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/evropske-pravo/clanek/medialni-experti-v-eu-upada-svoboda-medii-komise-udelej-s-tim-neco-008536>.

⁴¹ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 26. 6. 2011, *Ringier Axel Springer Slovakia, a. s. proti Slovensku*, stížnost č. 41262/05.

veřejných činitelů, pokud jde o skutková tvrzení související s výkonem jejich pravomocí, nebo rozšíření důvodů, kdy vydavatel není povinen opravu, odpověď či dodatečné sdělení uveřejnit (jedním z nových důvodů je dle § 7 odst. 6 písm. b) tlačového zákona situace, kdy vydavatel může pravdivost skutkového tvrzení dokázat).

I v České republice došlo k podobnému legislativnímu posunu stran tzv. „náhubkového“ zákona a to novelou trestního řádu č. 207/2011 Sb., která v trestním řádu nově zavádí § 8d, jehož odstavec první věta druhá zní:

„Uvedené informace lze také zveřejnit, odůvodňuje-li to veřejný zájem, pokud převažuje nad právem na ochranu soukromí dotčené osoby; přitom je třeba zvláště dbát na ochranu zájmů osoby mladší 18 let.“

Toto ustanovení tak novinářům otvírá možnost i případného zveřejnění získaného policejního odposlechu, je-li odůvodnitelné veřejným zájmem.

10.2 GORILA, VIEWEGH A POLICEJNÍ KOMANDO (2012)

Pokud byl rok 2011 z pohledu svobody médií pod doménou Slovenska, stejným způsobem patřil rok 2012 České republice. Přesto ještě zmiňme jednu slovenskou událost.

To, co pro Českou republiku znamenala tzv. Kubiceho zpráva, znamenala pro Slovensko tzv. kauza Gorila, a to jak svým obsahem týkajícím se propojení politiků a organizovaného zločinu, tak i načasováním krátce před parlamentními volbami. V únoru roku 2012 přitom slovenský soud předběžným opatřením zakázal publikaci knihy, která se měla kauzou zabývat, a jejímž autorem je Tom Nicholson, novinář, který na celý případ upozornil. To vše na základě návrhu společnosti Penta, která je jedním z ústředních aktérů celé kauzy. Soudce Branislav Král v rozhovoru pro deník SME vysvětlil tento postup následovně:

„Cenzura by byla, kdybych se nějakým svým rozhodnutím snažil chránit zájmy státu nebo formu vlády, ale v tomto případě jsem si dával do roviny dvě základní lidská práva. Právo na ochranu osobnosti je v ústavě dříve systematicky upravené než právo na svobodu informace.“⁴²

Ve světle judikatura ESLP (a to i té, která byla zmíněna výše) je takový postoj přinejmenším „novátorský“.

⁴² SUCHÁ, L. Slovenská kauza Gorila: jméno dostala po hromotlukovi z ochranky Penty [online]. MAFRA a. s. [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/slovenska-kauza-gorila-jmeno-dostala-po-hromotlukovi-z-ochranky-penty-13g/zahranicni.aspx?c=A120207_151940_zahranicni_ipl.

V České republice se rok 2012 podepsal především třemi zajímavými rozhodnutími Ústavního soudu. V první řadě se jedná o nález pléna ze dne 24. 1. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 10/09, kterým Ústavní soud zastavil řízení o návrhu skupiny senátorů na zrušení tzv. „náhubkového“ zákona. Své rozhodnutí Ústavní soud odůvodnil přijetím výše uvedené novely trestního řádu č. 207/2011 Sb. Senátoři však v této souvislosti v návrhu požadovali i zrušení správních deliktů dle § 44a a § 45a zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, dle kterých se přestupku dopustí fyzická nebo právnická osoba, která

„poruší zákaz zveřejnění osobních údajů stanovený jiným právním předpisem“.

V této části ovšem Ústavní soud návrh odmítl s poukazem na svůj nález ze dne 25. 10. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 14/09, č. 22/2012 Sb., kde uvedl, že

„právní úprava sankcionování trestných činů a přestupků je ve výlučné kompetenci zákonodárce a je obsažena v ‚obyčejných‘ (‚podústavních‘) zákonech“.

Dalším zajímavým rozhodnutím Ústavního soudu je jeho nález ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09, který znamenal velký úspěch především pro mediálně známé osobnosti (v daném případě konkrétně pro Michala Viewegha), neboť v něm Ústavní soud konstatoval, že přiznání nedostatečné výše náhrady nemajetkové újmy v penězích je porušením práva na ochranu lidské důstojnosti a na respekt k soukromému životu. Ústavní soud zde reagoval na skutečnost, že zpravidla relativně nízká výše náhrady nemajetkové újmy udělovaná v řízení o ochranu osobnosti neměla výrazný efekt v případech, kdy média za účelem zisku uveřejnila nepravdivou či přímo lživou informaci. Ústavní soud mj. konstatoval, že

„31. [...] vybočí-li publikovaný názor z mezí v demokratické společnosti obecně uznávaných pravidel slušnosti, ztrácí charakter korektního úsudku (zprávy, komentáře) a jako takový se zpravidla ocitá již mimo meze ústavní ochrany. Legitimitu zveřejnění nelze dovodit a ústavní ochranu svobodou projevu nelze poskytnout informaci, pokud byla dominantně motivována touhou poškodit difamovanou osobu, pokud šířitel sám informaci nevěřil anebo pokud ji poskytl bezohledně, aniž by se řádně staral o to, zda je či není pravdivá.“

36. V [...] pojetí, zohledňujícím význam intenzity a míry zavinění při stanovení výše relativní náhrady, je zásah do práva na ochranu osobnosti civilním deliktem a přiměřené zadostiučinění jednou z civilněprávních sankcí, která má odrazovat rušitele chráněných osobnostních statků a jeho možné následovníky od protiprávního jednání, a být tak nástrojem speciální i generální prevence, což vyžaduje, aby se jednalo o sankci patřičně důraznou a dostačující (přiměřenou) i z tohoto hlediska.“

Ačkoli toto rozhodnutí Ústavního soudu ze své podstaty omezuje svobodu médií, je třeba poznamenat, že tato není absolutní a hlavně není jediným cílem, který by demokratická společnost měla sledovat. Důležitá je totiž i úroveň mediální kultury a můžeme jen doufat, že tento nálezk k jejímu zkvalitnění přispěje.

Konečně posledním zásadním rozhodnutím Ústavního soudu stran svobody médií za rok 2012 je jeho nálezk ze dne 11. 9. 2012, sp. zn. II. ÚS 1375/11, který shledal protiústavním zásah vojenské policie v budově České televize z jara roku 2011, při kterém ozbrojení příslušníci vojenské policie zabavili vybavení některých novinářů s cílem zajistit tajné dokumenty, které tito měli mít v držení. Nakonec se ale ukázalo, že novináři ve skutečnosti žádné tajné dokumenty neměli (měli k dispozici pouze již odtajněnou zprávu tajných služeb). Ústavní soud dospěl k názoru, že tímto zásahem došlo k porušení práva novinářů na ochranu svých zdrojů, přičemž řekl mj. následující:

„31 [...] Bez takové ochrany mohou být zdroje odrazeny od pomoci tisku při informování veřejnosti o záležitostech veřejného významu. V důsledku toho jeho životně důležitá veřejná role strážce může být zničena a schopnost tisku poskytnout přesné a spolehlivé informace může být nepříznivě ovlivněna. S ohledem na důležitost ochrany novinářských zdrojů pro svobodu tisku v demokratické společnosti a potenciálně zmrazující efekt, který příkaz k prozrazení zdroje má na výkon této svobody, nemůže být takové opatření slučitelné s čl. 10 Úmluvy, pokud není ospravedlněno převažujícím požadavkem ve veřejném zájmu.“

Pro zajímavost uvedme, že velmi podobným případem se nedávno zabýval i ESLP ve svém rozsudku ze dne 22. 11. 2012, *Telegraaf Media Nederland Landelijke Media B. V. a další proti Nizozemsku*, stížnost č. 37312/06.

11. ZÁVĚREM

Není jednoduché vyřknout jakékoli finální hodnocení úrovně svobody médií v České a Slovenské republice. Ta je totiž ovlivněna tolika různými faktory, že striktně právní pohled je pro tento účel příliš úzký a snad i zavádějící. Ani sám žebříček Reportérů bez hranic není v této souvislosti samospasitelný, neboť reflektuje pouze pohled samotných novinářů. Přesto je však i z výše uvedeného možné říci, že média mají v obou našich zemích poměrně volnou ruku, avšak čas od času přes ni dostanou rákosku.

Přehledový charakter tohoto textu tak slouží pouze coby možné prvotní východisko při seznámení se s úrovní svobody, kterou jsou média v České republice a na Slovensku z pohledu práva nadána, avšak není zcela vyčerpávající. Ačkoli pak některé výše uvedené závěry mohou působit chvályhodně, nelze je přeceňovat. Svoboda není vlastnost, nýbrž momentální stav, který se v čase mění. A je zapotřebí i neustálá snaha právníků, aby se prostřednictvím práva samotného neměnil k horšímu.

Literature:

Mezinárodní smlouvy (včetně tzv. soft law)

- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod z roku 1950 (zejména její čl. 10).
- Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl z roku 1886.
- Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a televizních a rozhlasových organizací z roku 1961.
- Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví z roku 1994 (TRIPS).
- Všeobecná dohoda o clech a obchodu z roku 1947 (GATT).
- Evropská úmluva o přeshraniční televizi z roku 1989.
- Doporučení č. 1147 (1991) Parlamentního shromáždění Rady Evropy ze dne 22. 4. 1991, o parlamentní odpovědnosti za demokratickou reformu vysílání.
- Doporučení Výboru ministrů pro členské státy č. Rec(2000)23, o nezávislosti a funkcích regulačních orgánů pro oblast vysílání.

Primární a sekundární prameny práva Evropské unie

- Smlouva o fungování Evropské unie.
- Amsterodamský protokol o vysílání veřejné služby.
- Směrnice jako třeba směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/13/EU ze dne 10. 3. 2010 o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících poskytování audiovizuálních mediálních služeb (směrnice o audiovizuálních mediálních službách).
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. 5. 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

České právní předpisy

- Listina základních práv a svobod (č. 23/1991 Sb.).
- Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů.
- Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon).
- Zákon č. 341/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 138/2002 Sb., kterým se mění zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 79/1997 Sb., o léčivech a o změnách a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

- Zákon č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů.
- Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon.
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.
- Zákon č. 52/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.
- Zákon č. 207/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů.

Slovenské právní předpisy

- Ústava Slovenské republiky.
- Zákon č. 308/2000 Z. z., o vysielaní a retransmisii.
- Zákon č. 81/1966 Sb., o periodickém tisku a o ostatních hromadných informačních prostředcích.
- Zákona č. 147/2001 Z. z., o reklame a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon.
- Zákon č. 167/2008 Z. z., o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (tlačový zákon).
- Zákon č. 221/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 167/2008 Z. z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (tlačový zákon) a ktorým sa mení zákon č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov.

Judikatura Evropského soudu pro lidská práva

- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 12. 7. 2001, Feldek proti Slovensku, stížnost č. 29032/95, Reports 2001-VII.
- Rozsudek ze dne 20. 7. 2004, Hrico proti Slovensku, stížnost č. 49418/99.
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 31. 10. 2006, Klein proti Slovensku, stížnost č. 72208/01.
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 19. 12. 2006, Radio Twist, a. s. proti Slovensku, stížnost č. 62202/00, ECHR 2006-XV.
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 26. 6. 2011, Ringier Axel Springer Slovakia, a. s. proti Slovensku, stížnost č. 41262/05.
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 22. 11. 2012, Telegraaf Media Nederland Landelijke Media B. V. a další proti Nizozemsku, stížnost č. 37312/06.

Judikatura Soudního dvora Evropské unie

- Rozsudek Soudního dvora ze dne 30. dubna 1974, Sacchi, 155-73, Recueil, I-409.

Judikatura Ústavního soudu ČR

- Nález Ústavního soudu ze dne 27. 9. 2005, sp. zn. I. ÚS 394/04, č. 471/2005 Sb. ÚS.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. II. ÚS 770/06.
- Nález pléna Ústavního soudu ze dne 24. 1. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 10/09.
- Nález pléna Ústavního soudu ze dne 25. 10. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 14/09, č. 22/2012 Sb.
- Nález Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09.
- Nález Ústavního soudu ze dne 11. 9. 2012, sp. zn. II. ÚS 1375/11.

Elektronické zdroje:

- Press Freedom Index 2011-2012 [online]. Reporters Without Borders [cit. 19. 10. 2012]. Dostupný z: <http://en.rsf.org/press-freedom-index-2011-2012,1043.html>.
- World Press Freedom Review, 2003, Slovakia [online]. International Press Institute [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: http://service.cms.apa.at/cms/ipi/freedom_detail.html?country=/KW0001/KW0003/KW0080/&year=2003.
- World Press Freedom Review, 2003, Czech Republic [online]. International Press Institute [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: http://service.cms.apa.at/cms/ipi/freedom_detail.html?country=/KW0001/KW0003/KW0056/&year=2003.
- World Press Freedom Review, 2004, Slovakia [online]. International Press Institute [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: http://service.cms.apa.at/cms/ipi/freedom_detail.html?country=/KW0001/KW0003/KW0080/&year=2004.
- World Press Freedom Review, 2004, Czech Republic [online]. International Press Institute [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: http://service.cms.apa.at/cms/ipi/freedom_detail.html?country=/KW0001/KW0003/KW0056/&year=2004.
- World Press Freedom Review, 2005, Slovakia [online]. International Press Institute [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: http://service.cms.apa.at/cms/ipi/freedom_detail.html?country=/KW0001/KW0003/KW0080/&year=2005.
- World Press Freedom Review, 2005, Czech Republic [online]. International Press Institute [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: http://service.cms.apa.at/cms/ipi/freedom_detail.html?country=/KW0001/KW0003/KW0056/&year=2005.
- KMENTA, Jaroslav. Kubiceho zpráva: výbušná směs pravdy a drbů. iDNES.cz [online]. MAFRA, 2006 [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/kubiceho-zprava-vybusna-smes-pravdy-a-drby-f22-/domaci.aspx?c=A060611_210623_domaci_ad.

- Prime minister accuses media of "harassing" minister and "political involvement" [online]. IFEX The global network for free expression [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: http://www.ifex.org/slovakia/2007/08/15/prime_minister_accuses_media_of/.
- Slovenský tisk ve čtvrtek protestoval. Bulvár i seriózní noviny. Aktuálně.cz [online]. Centrum holdings [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/fotogalerie/2008/03/27/slovensky-tisk-ve-ctvrtek-protestoval-bulvar-i-seriozni-noviny/foto/190971/?cid=600773>.
- Controversial Press Act passes third reading; IPI asks president not to sign it into law [online]. IFEX The global network for free expression [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: http://www.ifex.org/slovakia/2008/04/16/controversial_press_act_passes/.
- Statistický výkaz č. 1 – kriminalita za období 1. 1. 2011 do 31. 12. 2011. policie.cz [online]. Policie ČR [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/soubor/statistiky-prehled-celkem-xls-825942.aspx>.
- Policisté údajně vydírali člověka a hrozili mu fyzickou likvidací. České noviny – zpravodajský server ČTK [online]. ČTK [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: http://www.ceskenoviny.cz/domov/krimi/zpravy/policiste-udajne-vydirali-cloveka-a-hrozili-mu-fyzickou-likvidaci/749125&id_seznam=.
- ZÁVOZDA, P. Náhubkový zákon: Co už nemáte vědět o politicích. Aktuálně.cz [online]. Centrum holdings [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/soudy-a-pravo/clanek.phtml?id=633367>.
- UMANCOVÁ, B. Žebříček svobody tisku ve světě: ČR se propadla kvůli náhubkovému zákonu [online]. Economia, a.s. [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: <http://zpravy.ihned.cz/c1-38720710-zebricek-svobody-tisku-ve-svete-cr-se-propadla-kvuli-nahubkovemu-zakonu>.
- Štefan Harabin definitívne uspel v spore s vydavateľom denníka Sme [online]. rannespravy.sk [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: <http://www.rannespravy.sk/clanok/stefan-harabin-definitivne-uspel-v-spore-s-vydavatelom-dennika-sme.html>.
- Mediální experti: V EU upadá svoboda médií, Komise, udělej s tím něco [online]. EU-Media, s. r. o. [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/evropske-pravo/clanek/medialni-experti-v-eu-upada-svoboda-medii-komise-udelej-s-tim-neco-008536>.
- SUCHÁ, L. Slovenská kauza Gorila: jméno dostala po hromotlukovi z ochranky Penty [online]. MAFRA a. s. [cit. 30. 10. 2012]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/slovenska-kauza-gorila-jmeno-dostala-po-hromotlukovi-z-ochranky-penty-13g/zahranicni.aspx?c=A120207_151940_zahranicni_ipl.

Contact – email

hajekmichal@mail.muni.cz